

Сучасний стан національної літератури для дітей

Виконала студентка групи СОУМ-17д
Маун Ірина

На початку 1990-х років дитяче книговидання пережило майже повний занепад, у середині 1990-х постійно передруковувало старі класичні тексти та ілюстрації. Аналізуючи стан дитячого книговидання наприкінці 1990-х – на початку 2000-х років, дослідник Е. Огар вказує, що з'являються спроби робити оригінальну дитячу книжку, але їх недостатньо для кардинальної зміни стану речей.

Для розв'язання проблеми на практичному рівні вчений, спираючись на дані національної бібліографії та результати самостійного моніторингу українського ринку видавничих проектів, Причини періоду пошуків – у економічних негараздах та правовому хаосі, диктаті комерційної вигоди на шкоду соціальній значущості, малочисельності авторського корпусу. На думку дослідника, проблема полягає у тому, що серед видавців досі немає чіткого розуміння, якою повинна бути нова українська книга для дітей.

Вивчивши поточний та ретроспективний масиви дитячої книги, вчений робить висновок, що сучасна українська дитяча література зберігає риси радянської дитячої літератури «з її міфологемами». Саме така продукція посідає значну частку ринку.

У репертуарі української дитячої книги переважають видання творів, написаних давно. Вчений заперечує «всенародну» популярність таких книжок, вказуючи, що насправді йдеться про «популярність серед дорослих, які в роки свого дитинства «споживали» цю «духовну їжу».

Огар Емілія Ігорівна

Дослідник погоджується з тим, що визнана класикою українська та світова література для дітей має «високий духовно-психологічний розвивальний потенціал», але зазначає, що прийоми розкриття типових проблем, відтворення моральних та соціальних конфліктів, система персонажів та образотворчий ряд не можуть бути вічними та ефективними в усі часи. «Постійна видавнича «експлуатація» давно створених творів для дітей, - говорить Огар, - вигідна видавцеві, адже перевидання без змін чи із незначними змінами не вимагає від них великих матеріальних і людських ресурсів».

У щорічному випуску української літератури для дітей переважають перевидання казок – фольклорних та авторських, українських та світових. Проте, якщо традиційні дитячі смаки, що полягають у прихильності до жанрів фантастики і пригод, завдовольняються переважно казками, це звужує арсенал засобів літературно-естетичного впливу на юних читачів.

Щороку за кількістю назв україномовна книга начебто переважає над російською, але цей ефект досягається завдяки постійним перевиданням творів програмних авторів.

Російськомовна книга, випущена в Україні та за її межами, у

На відміну від художньої, українська пізнавальна книга для дітей виглядає, на перший погляд, сучасніше. Але дослідник вважає, що гарні великоформатні енциклопедичні видання для дітей, на яких «виросли вже кілька поколінь європейських та американських дітей», «запрацюють» з українським чистачем тільки тоді, коли при перекладі зазнають серйозної адаптації.

Дослідник робить висновок, що визнати дитячу українську книгу справді сучасною та справді українською за суттєвими ознаками поки що важко. Адже, з одного боку, маємо перевидання, що є наслідком усталеної практики продукування літературного матеріалу, не синхронізованого із сучасністю, а, з другого боку, видання, які відтворюють стереотипи абстрактного дитинства.

Ірина Мацько, авторка численних творів для дітей вважає, що радянська література мала міцне підґрунтя, на відміну від української дитячої книги. В Україні книжки для дітей спільно з авторами створюють 250 видавництв. Зареєстровано 400 періодичних видань, що мали б друкувати твори для дітей.

Але, зазначає авторка, придивившись більш пильно, можна помітити, що не менше 90 відсотків яскравого й барвистого

Ірина Олександрівна Мацько

Коріння проблеми, на думку Ірини Мацько, полягає у тому, що у вищих навчальних закладах немає навіть окремих кафедр дитячої літератури — їх приєднано до інших. Дитяча література може бути високоприбутковою — потрібна лише увага видавців, держави до майстрів слова. Назріла потреба створити товариство з науково-методичним часописом, яке об'єднало б письменників, видавців, педагогів для порятунку й розквіту дитячої літератури.

В Україні за всю історю від Київської Русі й донині навіть часопису щодо книговидання для дітей не було ("Весняні обрії" та "Література. Діти. Час" - щорічні збірники, а не часописи; а сучасні "Дитячі бібліотеки України" та "Шкільна бібліотека" - фахові вузько-спеціалізовані видання з бібліотечної справи).

Як би не критикували літературу радянських часів через її ідейну спрямованість, та підгрунтя все-таки там було міцне і гідне. Кожен твір, що входив до підручника літератури, був детально вивчений, проаналізований, відредагований. Так, там була велика цензура і твори, що були замовлені у відомих дитячих письменників, були скурпульозно порізані та перероблені, перш ніж увішли до хрестоматії. Проте влада виділяла значні кошти на цю справу, найкращих фахівців, створювала ради та комітети по дослідженню дитячої літератури.

Аналіз жанрової структури свідчить про переважання поетичних та прозових творів, більшість яких становлять малі літературні форми: вірші, повісті, розповіді, листи, спогади, які видаються на кошти авторів кількістю 100-200 примірників. Значно більші тиражі (5-15 тис.) має українська та російська класична література, зокрема, твори М. Гоголя, М. Булгакова, О. Пушкіна, С. Єсеніна, Т. Шевченка, І Франка, які діти вивчають за шкільною програмою.

Перекладна художня література – це, передусім, прозові твори. Частка поетичних, фольклорних та драматичних творів за п'ять років не перевищила 15%. Перекладні народні твори – це російський фольклор, перекладений українською мовою. Жанрова одноманітність перекладної літератури свідчить про вкрай обмежений репертуар світових друкованих надбань, до який може мати доступ сучасна українська дитина.

Іншою важливою проблемою якісного складу потоку вітчизняної художньої літератури для дітей є її тематична обмеженість. Ліричні твори, що охоплюють понад 70% видавничого потоку, зазвичай не містять необхідної для повноцінного розвитку дитини інформації.

Практично відсутня художня література краєзнавчого, природознавчого, патріотичного спрямування. Обсяги друку видань природничого спрямування останніх років скоротилися у більше ніж 40 разів.

Найбільшу частку оригінальних та перекладних художніх видань становлять твори для середнього та старшого шкільного віку, проте стиль викладення матеріалу в книгах для цієї категорії юних читачів є надто складним для психологічного сприйняття.

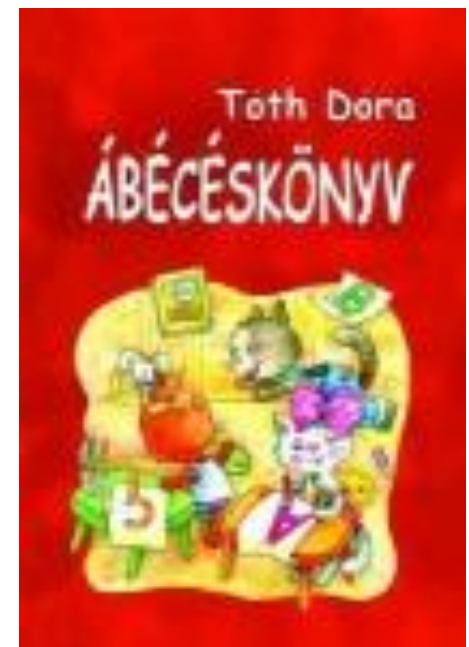
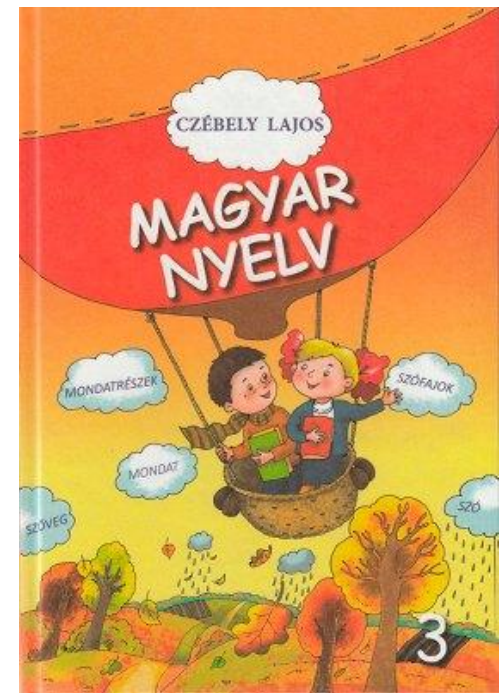
До оригінальної літератури для дошкільнят та уснів молодших класів належать народні казки, загадки, вірші, оповідання, приказки та прислів'я, невеликі за обсягом книги та книжки-іграшки, що розвивають у дітей навички читання, лічби. Більшість таких книг опублікувало харківське видавництво «Ранок». Перекладна художня література для дошкільнят та молодших школярів – це казки класиків зарубіжної дитячої літератури Андерсена, братів та ін).

У художній літературі для дітей молодшого та середнього шкільного віку становить

Аналіз мовної структури виданичого потоку оригінальної художньої літератури свідить про те, що протягом останніх п'яти років найбільше за назвами видавалось творів українською мовою. Основна частина цих видань – поетичні збірки, тираж яких коливається в межах 100-200 примірників за одне видання. Однак через невелику культивість такі видання не можуть слугувати надійним комунікатом у системі книжкової комунікації, оскільки майже не доходять до потенційних читачів.

Мовами національних меншин та іноземними мовами випускається всього 5% потоку дитячих книжкових видань. Це – книги кримськотатарською, угорською та румунською мовами. Отже, діти не мають змоги вивчати іноземну мову за художніми творами, опублікованими в Україні.

Таким чином, визначені особливості розвитку потоку дитячої літератури свідчать, що основною метою видавничої справи України є на сьогодні комерційна доцільність. Ті ж книги, що виходять друком на кошти авторів, не відповідають реальному попиту на твір.

Дякую за увагу!